

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

College van Burgemeester en Wethouders

Vergadering van

7 mei 2024

Kenmerk

Z/24/069434 / D/24/143716

Portefeuillehouder

Walther Kok

Portefeuille

Participatie, werk en inkomen armoedebeleid en schuldhulpverlening

Opsteller

Wietske Tideman

Onderwerp

Spreadingswet en de opgave voor Oudewater

Kennisnemen van

De opgave die de gemeente Oudewater heeft vanuit de Spreadingswet en de wijze waarop Oudewater invulling kan geven aan deze taak.

Inleiding

Per 1 februari 2024 is de 'Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvang-voorzieningen' ingegaan, ook wel bekend als de Spreadingswet. Het doel van de wet is om tot voldoende opvangplekken te komen, die evenwichtig zijn verdeeld over provincies en gemeenten. Daarmee worden gemeenten die nu een onevenredig aantal asielzoekers opvangen, zoals Ter Apel, ontlast. De totale landelijke opgave aan plekken voor de komende twee jaar is gesteld op 96.000. Op basis van inwoneraantal en sociaaleconomische score per gemeente heeft het Rijk een verdeling gemaakt van deze opgave over alle gemeenten. De indicatieve opgave voor Oudewater is 65, waarvan 5 plekken geschikt moeten zijn voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers).

Naast de nieuwe taak rondom de opvang van asielzoekers, zijn er andere groepen vluchtelingen voor wie de gemeente een taak heeft:

- Huisvesting van statushouders: dit zijn vluchtelingen die na het doorlopen van hun asielprocedure een verblijfsvergunning hebben gekregen. Zij worden gekoppeld aan een gemeente, die vervolgens de taak heeft om te zorgen voor huisvesting en ondersteuning bij inburgering. Elk half jaar krijgt de gemeente vanuit het Rijk te horen hoe groot de taakstelling is voor het komende half jaar. De provincie heeft de taak om toe te zien op de realisatie van deze taakstelling. Als een gemeente hieraan niet voldoet, wordt in stappen de toezichthoudende rol van de provincie geïntensiveerd, met als uiterste middel indeplaatsstelling, waarbij de provincie de huisvestingstaak van de gemeente overneemt op kosten van de gemeente.
- De opvang van ontheemden uit Oekraïne. Dit is geen wettelijke taak, maar er wordt op gemeenten wel een beroep gedaan op alle gemeenten om hierin een taak te vervullen.

De taak rondom opvang en huisvesting van vluchtelingen en statushouders speelt in de context van grote krapte op de woningmarkt. Deze krapte is in de regio U10 extra groot. De woningmarkt in onze regio wordt namelijk gekenmerkt door een grote instroom van woningzoekenden. Er is daarom een (regionale) opgave (beschreven in de [Woondeal regio Utrecht](#)) voor woningbouw. Er moeten betaalbare huizen beschikbaar komen voor lokale woningzoekenden en voor verschillende doelgroepen.

In deze raadsinformatiebrief gaan we met name in op de rol die de gemeente heeft vanuit de Spreidingswet.

Doelgroep	Beschrijving doelgroep	Aantal te realiseren	Wat doen we al?
Asielzoekers	Vluchtelingen die asiel aanvragen in Nederland. Tijdens de aanvraagprocedure verblijven zij in azc's Spreidingswet	65 opvangplekken, waarvan 5 geschikt voor minderjarige alleengaande vluchtelingen	Ambitie om in samenwerking met andere gemeente(n) de opgave te realiseren
Statushouders	Vluchtelingen die na een asielaanvraag een verblijfsvergunning hebben gekregen. Huisvestingswet en Wet Inburgering 2021	Eerste helft 2024: 21 (incl. achterstand van 9) + 1 locatie AMV Tweede helft 2024: 10	✓ Huisvesting statushouders, voldoet aan de taakstelling, op 1 mei een achterstand van 0 ✓ AMV locatie Kapellestraat (12)
Ontheemden uit Oekraïne	Vluchtelingen uit Oekraïne die recht hebben op opvang, medische zorg en onderwijs (18-). Regeling Tijdelijk Verblijf	36 plekken op basis van inwonertal	✓ 63 plekken (175%)

Provinciale samenwerking

De provincie heeft een coördinerende taak in het realiseren van de asielopgave in de provincie (8.207 opvangplekken voor de provincie Utrecht in totaal). Dit gebeurt aan de Provinciale Regie Tafel Migratie en Integratie (PRT) waarin elke gemeente en de gedeputeerde zitting hebben en die wordt voorgezeten door de Commissaris van de Koning (CdK).

Voor het invullen van de opgave voor asielopvang die gemeenten vanuit de Spreidingswet krijgen, gaan gemeenten binnen de provincie met elkaar in gesprek. Van gemeenten wordt gevraagd te inventariseren hoeveel plekken zij kunnen realiseren en in provinciaal verband met elkaar te bespreken hoe gemeenten gezamenlijk hun opgave in kunnen vullen. Dat betekent dat gemeenten binnen provinciale grenzen met elkaar afspraken kunnen maken over verdeling, uitruil van doelgroepen, etc..

Voor 1 november 2024 geeft de Commissaris van de Koning bij de Minister van Justitie en Veiligheid aan op welke wijze de provincie uitvoering gaat geven aan de Spreidingswet, zoals beschreven in het op te stellen Provinciaal Plan. Om tot dit plan te komen gaan gemeenten in de PRT in drie fasen tot dit provinciaal plan komen. Per fase dient elke gemeente een formulier in te vullen, waarin per fase steeds concreter wordt hoe elke gemeente uitvoering wil geven aan de Spreidingswet. Per fase worden alle formulieren gebundeld en met de PRT bezien in hoeverre provinciaal aan het benodigde aantal asielopvangplekken wordt voldaan.

1. Fase 1. Initiatiefase: 'verkennen mogelijkheden'. Format bij PRT aanleveren uiterlijk 8 april. Oudewater heeft hieraan voldaan. De uitkomst is vertrouwelijk besproken in de PRT van 18 april 2024.
2. Fase 2. Definitiefase: 'wat gaan wij doen'. Format bij PRT in te leveren uiterlijk 17 juni. Ter bespreking in PRT van 1 juli.
3. Fase 3. Ontwerpfase: 'hoe wij het gaan doen'. Format bij PRT in te leveren uiterlijk 7 oktober. Ter bespreking in PRT van 17 oktober.

Er is de mogelijkheid om onderling afspraken te maken over invulling van de taken. Zo kunnen gemeenten taken uitruilen, waarbij bijvoorbeeld de ene gemeente meer asielzoekers opvangt en de andere gemeente meer statushouders huisvest of een voorziening voor bijzondere doelgroepen (zoals minderjarigen) realiseert. Dit neemt niet weg dat elke gemeente wettelijk verplicht is om de mogelijkheden voor asielopvang te verkennen en een indicatieve opgave heeft om te behalen.

Mogelijkheden voor Oudewater om aan de indicatieve opgave te voldoen

Het college wil voldoen aan de wettelijke taak die ze heeft gekregen met de Spreidingswet. Dat betekent dat het college een afweging maakt tussen de verschillende denkbare opties hierin. Het bepalen van de best passende optie voor Oudewater gebeurt op basis van fysieke en organisatorische mogelijkheden en impact op de gemeente en de samenleving. Ongeacht welke optie die uiteindelijk het meest passend is, vergt dit iets van de Oudewaterse samenleving. De druk op de woningmarkt is groot en net als in andere gemeenten spelen er flinke vraagstukken rondom huisvesting. Er zijn in de gemeente geen locaties en/of panden die direct in beeld komen als kansrijke locaties om opvang en/of huisvesting te realiseren voor vluchtelingen en/of statushouders. Medewerking van de provincie is hoe dan ook een vereiste om aan de vraag om huisvesting en/of opvang te voldoen.

Er zijn verschillende mogelijkheden denkbaar voor Oudewater om aan de opgave vanuit de Spreidingswet te voldoen.

Invulling Spreidingswet	Kansen	Knelpunten
<p>1. Asielopvang in Oudewater organiseren (ten minste 65 plekken)</p> <p>Hoe: Kleinschalige locatie realiseren waarbij voor voorzieningen geleund wordt op evt. locatie(s) in Woerden of elders in de omgeving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eenmalige zoektocht naar locatie en gesprek over draagvlak • Kleinschaligheid geeft kans om passend bij Oudewater in te passen. • Met verhoging van opvang, taak statushouders uitruilen • Na aandragen locatie/pand ontwikkelt en beheert COA de locatie • Minder inzet nodig van maatschappelijke partners dan bij extra statushouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Asielzoekers zijn veelal tijdelijk en integreren niet in de gemeente • Geen locaties/panden voor handen • 'kleinschalig', is 100-150 als COA locatie organiseert. Kleiner kan ook, maar dan weinig voorzieningen en toezicht (camera) • Grotere asiellootatie om 'op te leunen' of voorzieningen niet op fietsafstand
<p>2.a Meer statushouders huisvesten.</p> <p>Hoe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met Woerden of 	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinere groep mensen te huisvesten (n.t.b. met andere gemeente(n)) • Statushouders 	<ul style="list-style-type: none"> • Extra druk op de (sociale) woningmarkt • Extra druk op maatschappelijke partners: vluchtelingen-steunpunt,

<p>met een andere gemeente die plannen heeft voor asielopvang en afspraken maken over uitruilen van taken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Te onderzoeken of met de realisatie van (tijdelijke) woningen de druk op de lokale woningmarkt niet vergroot door het huisvesten van extra statushouders • Te onderzoeken of in een dergelijk (flex)woning-project ook andere doelgroepen zijn te huisvesten, zoals starters, Oekraïense vluchtelingen en/of arbeidsmigranten 	<p>hebben/krijgen binding met Oudewater</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van al bestaande en bekende taken, niet nieuw • Combinaties te maken met andere doelgroepen in huisvesting 	<p>Stadsteam, Ferm Werk, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taak vraagt nu al ferme inzet (moeilijk taakstelling te halen), dit vraagstuk wordt steeds groter: extra huisvesting nodig
<p>2.b Meer minderjarige statushouders huisvesten</p> <p>Hoe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met Woerden of met een andere gemeente die plannen heeft voor asielopvang en afspraken maken over uitruilen van taken • Met Nidos woningen zoeken voor huisvesting van AMV'ers. • Afspraken maken met regiogemeenten en – corporaties over uitstroom naar sociale woningmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinere groep mensen te huisvesten (n.t.b. met andere gemeente(n)) • Statushouders hebben/krijgen binding met gemeente • Vraagt op korte termijn minder woningen • Nidos organiseert en verzorgt huisvesting en (woon)begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstel van reguliere huisvesting: vervolghuisvesting nodig bij 18+ en voor evt. narezigers (afspraken maken met regio?) • Extra druk op de (sociale) woningmarkt • Voorzieningen (onderwijs) niet op fietsafstand in provincie (ISK) • Extra druk op maatschappelijke partners • Kwetsbare groep
<p>2.c Minderjarige asielzoekers opvangen</p> <p>Hoe:</p> <p>Kleinschalige locatie realiseren waarbij voor voorzieningen geleund wordt op evt. locaties in Woerden, Lopik of Haastrecht</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinere groep mensen op te vangen (te bepalen in afspraak met andere gemeente(n)) • COA realiseert huisvesting en is verantwoordelijk voor (woon)begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> • Verblijf is tijdelijk, geen integratie • Geen locaties/panden voor handen • Extra druk op maatschappelijke partners • Onderwijs (VO – ISK) niet op fietsafstand • Kwetsbare groep

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende opties die het college ziet voor de invulling van de opgave vanuit de spreidingswet.

De optie om eigen asielopvang te organiseren is daarbij niet de voorkeursoptie. Dit omdat er geen op kansen zijn voor de inzet van een beschikbaar terrein en/of gebouw. De relatief kleine opgave voor de gemeente maakt dat een locatie met de schaal van onze eigen opgave veel vergt van de gemeente zelf. COA kan bij locaties met minstens 100 tot 150 opvangplaatsen goede ondersteuning, voorzieningen en toezicht/beveiliging leveren.

Bij kleinere locaties moeten bewoners voor voorzieningen gebruik maken van voorzieningen op andere opvanglocaties, is er minder aanwezigheid van COA medewerkers en wordt toezicht geregeld middels cameratoezicht.

Dat betekent dat, als 'uitruil' mogelijk is, Oudewater op een andere wijze een bijdrage levert aan het asielvraagstuk. Daarbij is het de voorkeur om extra inzet te plegen voor de huisvesting van statushouders, inwoners die een leven gaan opbouwen in de gemeente en deel gaan uitmaken van de Oudewaterse

samenleving. De druk op de woningmarkt in Oudewater is echter groot en ook de druk op de samenleving is flink.

Hoe verder?

- Samenwerking met andere gemeenten onderzoeken:
Om taken uit te kunnen ruilen, is samenwerking nodig met gemeente(n) die wel asielopvanglocaties hebben of plannen om deze te realiseren én die meer opvangplekken hebben dan hun lokale indicatieve opgave. Het onderzoeken van de samenwerking met de gemeente Woerden ligt daarbij voor de hand, gezien de ambtelijke samenwerking, het feit dat er ook rondom de opvang van ontheemden uit Oekraïne nauw met elkaar is opgetrokken en omdat in Woerden op dit moment de haalbaarheid onderzocht wordt voor een asielopvanglocatie die mogelijk meer capaciteit heeft dan de indicatieve opgave van de gemeente Woerden alleen. Ook in andere gemeenten doen zich wellicht kansen voor, zoals in Lopik.
- Uitrustiopties bespreken
Mocht een andere gemeente de asielopgave van de gemeente Oudewater overnemen, dan moet daar wat tegenover staan, in het overnemen van een taak en/of financieel.
- Met provincie in overleg over mogelijkheden woningbouw
Als de gemeente Oudewater meer statushouders gaat opvangen, vraagt dit om uitbreiding van de woningvoorraad. Om dit te kunnen realiseren, zijn gesprekken met de provincie nodig om mogelijke knelpunten weg te nemen, expertise en meedenkkraft te organiseren en (co-) financiering ter beschikking te stellen

Wat heeft het college in de eerste fase van verkenning bij de provincie aangegeven?

Het college heeft het volgende aangegeven richting de provincie:

“De gemeente Oudewater wil op een passende wijze bijdragen aan de knelpunten in de asielopvangketen en aandeel leveren in de taak die de gemeente gekregen heeft met de komst van de Spreidingswet. Het college kijkt in eerste instantie naar samenwerking met omliggende gemeenten (o.a. Woerden, Lopik, Montfoort) op welke wijze gezamenlijk invulling is te geven aan de Spreidingswet. De gesprekken met de gemeente Woerden zijn daarin al wat concreter van aard, waarbij wellicht Woerden (een deel van) de indicatieve opgave van de gemeente Oudewater op zich kan nemen. Oudewater neemt op zijn beurt de taak over van het huisvesten van een nog nader te bepalen aantal statushouders. Een verhoogde taakstelling op statushouders is echter alleen te realiseren als ook extra woningen (al dan niet tijdelijk) wordt gecreëerd voor de eigen woningzoekenden. Om dat mogelijk te maken (ook procedureel) is ook inzet van de provincie vereist. E.e.a. is afhankelijk van het vervolg van de onderzoeken rondom de mogelijkheden van asielopvang in Woerden en het politieke besluitvormingsproces daarbij. Ook zal de gemeenteraad van de gemeente Oudewater in moeten stemmen met de beoogde afspraken.”

Kernboodschap

Het college wil voldoen aan de wettelijke taak die ze heeft gekregen met de komst van de Spreidingswet. Daarvoor moet een afweging worden gemaakt van de verschillende denkbare opties om aan de opgave te voldoen. Het bepalen van de best passende optie voor Oudewater gebeurt op basis van fysieke en organisatorische mogelijkheden en impact op de gemeente en de samenleving. De raad wordt hierbij betrokken.

Financiën

Er worden Rijksmiddelen gekoppeld aan de nieuwe taak die gemeente (en provincies) met de komst van de Spreidingswet hebben gekregen. Het is nog niet bekend om welk bedrag dit gaat en wanneer dit wordt uitgekeerd. In de septembercirculaire zal hierover meer duidelijkheid zijn.

Vervolg

Door deze RIB te agenderen voor raadsbehandeling kan procesmatige en inhoudelijke raadsbetrokkenheid op weg naar definitieve opgave gegarandeerd worden.

Bijlagen

Geen
